

BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QITISHNING ZAMONAVIY USULLARI

RAJABOVA DILNOZA AKRAMOVNA

Vobkent tumani 24-umumiy o'rta ta'lim maktabi

Boshlang'ich sinf o'qituvchisi

ANNOTATSIYA Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarini o'qitishda zamonaviy innovatsion metodlardan foydalanish va ularning turlari to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan. Shuningdek, ularning bugungi kundagi ahamiyati haqida so'z borgan.

Kalit so'zlar: *ta'lim, innovatsiya, o'qitish, zamonaviy, metod*

KIRISH

Bugungi kunda pedagogik nazariyadan tashqari zamonaviy pedagogik amaliyot jarayonlarida innovatsion metodlardan foydalanish zamon talabi darajasiga globallashti. Ta'lim jarayonida yangidan yangi metodarni qo'llash hozirgi kundagi o'quvchilarni boshlang'ich ta'limning obyektlaridan biriga aylandi. Innovatsion faoliyat davlat siyosati darajasiga ko'tarilib, hukumatimizning 2020-yil 7-aprelda qabul qilingan "Innovatsion faoliyat to'g'risida" O'zbekiston Respublikasining qonuni, "2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi Prezident Farmoni qabul qilindi. Shuningdek O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi"ga asosan zamonaviy ta'limning ilg'or metodlaridan foydalanish boshlang'ich sinflarda ta'lim oluvchi o'quvchilarning ilmiy ko'nikmalarini oshirishda asosiy me'zon sifatida qabul qilingan.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA TADQIQOT METODIKASI

Ta'lim jarayonida ilg'or pedagogik texnologiyalarni faol qo'llash, ta'lim samaradorligini oshirish, tahlil qilish va amaliyotga joriy etish bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Boshlang'ich ta'lim umumta'lim maktablarining bosh bo'g'ini bo'lgani sababli ana shu jarayonda o'quvchi shaxsining mukammal rivojlanib borishiga

ko'proq e'tibor berish lozim. Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mas'uliyatlari cheksizdir. Ular maktab ostonasiga endigina qadam qo'ygan o'quvchilarni maktab hayotiga ko'niktirib, zamonaviy bilim olishlariga yo'l ochib beradilar. Bolalarning o'qishga munosabatlari, aqliy salohiyatlari ana shu davrda shakllanadi. Bu ham boshlang'ich sinf o'qituvchilarining vazifasi mas'uliyatli ekanligini ko'rsatadi. Pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar tashkiliy usullari, o'tkazish metodlariga ko'ra o'quvchi ehtiyojiga mos tushishi kerak. Chunki bunday darslar bola ruhiyatiga yaqinroq bo'ladi. Ta'lim tizimida innovatsion deyilganda, ta'lim maqsadi va mazmuniga yangilik kiritish, yangicha yondashish, pedagog va talabaning hamkorligidagi faoliyatini tashkil etish, pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish jarayoni, ta'limning uslub, shakl va vositalarining majmuasi tushuniladi. Bugungi kunda "O'quvchilarni imtihonni bir xil eski uslubda o'tkazish uchun o'quv dasturini o'qishga majburlashdan ko'ra, turli xil yangi va innovatsion g'oyalarni qo'llash orqali ularning aqliy xulq-atvorini oshirishga ko'proq e'tibor qaratadigan o'qitish usuli oddiy so'z bilan aytganda, zamonaviy o'qitish metodlaridir". Amaldagi usullar yangi avlod talabalari bilan unchalik samarali ishlamaydi. Standartlashtirilgan ta'lim bolaning individual fazilatlarini va ijodiy o'sishga bo'lgan ehtiyojni hisobga olmaydi. Eski usullar bilan hal qilib bo'lmaydigan qator muammolarga qaramay, innovatsiyalarni joriy etishda qiyinchiliklar mavjud. O'qituvchi tushunishi kerakki, innovatsion usullarni joriy etish nafaqat o'quvchilarga materialni yanada samarali o'zlashtirishga yordam beradi, balki ularning ijodiy salohiyatini rivojlantiradi. Lekin bu o'qituvchining o'z intellektual va ijodiy salohiyatini ro'yobga chiqarishiga ham yordam beradi.¹ Biz zamonaviy o'qitish usuli deb atagan yangi o'qitish usuli ko'proq amaliy faoliyatga asoslangan bo'lib, o'quvchining ongini markazlashtiradi va bu ularni o'rganish jarayoniga to'liq jalb qiladi. Zamonaviy o'qitish usulida o'quv dasturini o'qitish va rejalashtirish o'quvchini asosiy maqsad sifatida ushlab turish bilan amalga oshiriladi. So'nggi yillarda fan va texnika sohasidagi bilimlar ko'lami keskin oshdi, insonning fan va texnika sohasidagi yangi bilimlarga moslashish qobiliyati ham oshdi. Shunday qilib, turli sohalarning noma'lum va ochilmagan sohaslarini o'rganish uchun innovatsion va ijodiy aqllarga katta ehtiyoj bor. Zamonaviy dunyo va bilimga asoslangan texnologiya davriga dosh berish uchun

zamonaviy usullarni qo'llash rivojlangan dunyoda kuchli bo'lishning yagona vositasidir. Zamonaviy o'qitish, shubhasiz, zamon talabidir, chunki uning zamonaviy davrda dolzarbligi. Ilm-fan va texnika sohasidagi inqilob rivojlanish yo'lida yuzaga keladigan har qanday holatlarni hal qilish uchun buyuk g'oyalar va keng qamrovli harakatlarni talab qiladi. Buning barchasi buyuk o'quvchilarning kichik yelkalarida. Demak, talabalarga nafaqat bilim berish, balki ularning malakasini oshirish juda muhim.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Turli xil o'qitish usullarini batafsil o'rganib chiqqandan so'ng, biz qaysi pedagogik o'qitish usuli yaxshiroq ekanligini ayta olmaymiz! An'anaviy o'qitish usullari ham, zamonaviy o'qitish usullari ham o'zining ijobiy va salbiy tomonlariga ega. Ular o'xshash, ammo bir-biridan farq qiladi. Zamonaviy o'qitish usullarining afzalliklari uning asosi sifatida an'anaviy o'qitish usullarini hisobga olishi va o'quvchilar yangilarini o'z ichiga olgan holda uni butunlay e'tibordan chetda qoldirmasliklari kerak. Biroq, zamonaviy o'qitish usullari hozirgi asrga atrof-muhit va muhit bilan engish uchun mos keladi.² Innovatsion ta'lim texnologiyasi - o'qitishning innovatsion usullaridan foydalanishga asoslangan ta'lim texnologiyasi. Pedagogika fanida innovatsion ta'lim texnikasining uch turi shartli ravishda ajralib turadi: o'quv jarayonini yoki uning muhim qismini qayta tashkil etishni talab qiladigan radikal, birlashtirilgan, bir nechta ma'lum elementlarni, uslublarni yoki usullarni birlashtiradigan, shuningdek, modifikatsiya qiluvchi yaxshilashni maqsad qilgan. ularni sezilarli darajada o'zgartirmasdan klassik usullar. Agar ularning mazmun tomonini tahlil qiladigan bo'lsak, bu texnologiyalar o'quvchilarning kasbiy faoliyatni tushunishga ijodiy yondashishini shakllantirishga, fikrlash mustaqilligini, muayyan vaziyatda maqbul qaror qabul qilish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan faol o'qitish usullariga asoslanganligini ta'kidlash mumkin. Quyidagi o'qitish uslublari sizning sinfingizni o'zgartiradi. Talabalaringiz uchun o'zgaruvchan ta'lim tajribasini yaratish uchun iloji boricha ko'proq integratsiya qiling. 1. Qaytarilgan sinf Keling, eng mashhur zamonaviy o'qitish texnikasidan boshlaylik. An'anaviy o'qitish usullari o'quvchilarni birinchi navbatda sinfda fan bilan tanishtirishni, keyin uyda mustaqil ravishda o'qishni ko'rsatadi. O'zgartirilgan sinfda o'quvchilar birinchi navbatda mavzuni mustaqil o'rganadilar, so'ngra savollarni hal

qilish va hamkorlikdagi loyiha yoki mavzu doirasiga mos keladigan boshqa faoliyat bilan mashq qilish uchun sinfga kelishadi. Bu usul talabalarga faol rol o'ynashga va o'z o'rganishlarida ko'proq avtonomiyani rivojlantirishga yordam beradi. O'qituvchiga tayanib, ularni mavzu bilan tanishtirish va ular uchun barcha og'ir ishlarni bajarish o'rniga, o'quvchilar o'zlarining o'qituvchisiga aylanadilar!

2. Taktik o'rganish Kinestetik o'rganish sifatida ham tanilgan, taktik o'rganish namoyishlar va amaliy mashg'ulotlar orqali amalga oshiriladi. Ushbu o'qitish usuli onlayn sinflarga ham tegishli bo'lib, o'qituvchi faoliyat ko'rsatadi va o'quvchilar bir vaqtning o'zida o'z uylarida mashq qiladilar. Bu o'quvchilar epcillikni rivojlantirishi yoki narsalarni qurishi kerak bo'lgan amaliy mavzular va ko'nikmalar uchun eng mos keladi. Taktik o'rganish atamasi faol va hamkorlikda o'rganishni anglatadi. O'qituvchi bilan bir xil tezlikda ishlagan holda, xatolarni darhol aniqlash va tuzatish mumkin, bu esa o'quvchining noto'g'ri texnikani ishlab chiqishiga yo'l qo'ymaydi.

3. VAK o'rganish VAKni o'rganish yuqorida qayd etilgan taktik usulidan kengroqdir, chunki u uch xil turdagi o'quvchilarni qamrab oladi: vizual, eshitish va kinestetik. Vizual o'quvchilar materialni (darsliklar, taqdimotlar, infografikalar, diagrammalar, diagrammalar) ko'rganlarida ma'lumotni yaxshiroq o'zlashtiradilar, eshitish qobiliyatini o'rganuvchilar (podkastlar, videolar, muhokamalar) va kinestetik o'rganuvchilar kontentni ijro etishda. VAK ta'limida hamma uchun nimadir bor - har xil turdagi o'quv materiallaridan foydalanish orqali siz o'quvchilaringiz har doim nima bo'lishini oldindan bilishlariga amin bo'lishingiz mumkin!

4. Loyihaga asoslangan ta'lim Loyiha asosida o'qitishda o'qituvchi amaliy yoki nazariy loyihani topshiradi va talabalar loyihani amalga oshirish uchun ishlashi kerak. Loyihalar mavhum emas, balki real hayotdagi muammolarni hal qilishga qaratilgan. Loyihalarni alohida yoki kichik guruhlarda belgilashingiz mumkin. Qanday bo'lmasin, loyiha ustida ishlash faol o'rganishning eng yaxshi namunasi. Bu ijodkorlik va muammolarni hal qilish qobiliyatini oshiradi va talabalarni amaliy fikrlashga chorlaydi.

5. Muammoli ta'lim Muammoli ta'lim loyiha asosidagi ta'limga o'xshash bo'lsa-da, u muammoning boshqa narsalarni o'rgatishdan oldin taqdim etilishi bilan farq qiladi. Talabalar loyihani yakunlash uchun eng yaxshi harakat yo'nalishini tanlash uchun birgalikda yoki alohida

ishlaydilar. Muammoli ta'limda asosiy bilim va dastlabki kashfiyotdan ilg'or loyihalarga o'tganimiz sari qiyinchilik darajasi asta-sekin o'sib boradi. Onlayn, guruhli yoki rolli o'yinlar o'quv dasturining bir qismi bo'lishi mumkin. O'yinlar avtomatik tarzda o'quv muhitini qiziqarli qiladi va o'rganish sarguzashtga aylanadi.

XULOSA

Boshlang'ich ta'limga zamonaviy axborotlar texnologiyalarini tatbiq etish o'quv mashg'ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmay, ilm-fan yutuqlarini amaliyotda qo'llash orqali mustaqil va mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Har bir o'qituvchi ijodkor bo'lishi kerak, u har bir o'quv soatiga puxta tayyorlanib, yangilik bilan kirishi kerak, chunki har darsda takrorlanadigan bir xillik o'quvchini darsga va fanga qiziqishini susaytiradi, natijada dars samaradorligining pasayishiga olib keladi.

Xulosa sifatida aytish mumkinki, axborot kommunikativ vositalarining boshlang'ich sinf darslarida qo'llanilishi va darsning sifati va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abduqodirov A.A., Begmatova N.X. Ta'lim muassasalarida multimedia exnologiyasidan foydalanish uslubiyoti (Uslubiy qo'llanma)- Qarshi: 2011.
2. Tolipov O,,, Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari. -T.:Fan 2006
3. Babayeva D. Nutq o'stirish nazariyasi va metodikasi. TDPU. 2018.
4. <https://cyberleninka.ru/article/n/boshlang-ich-ta-limda-innovatsion-texn>
5. <https://www.learnworlds.com/>